

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ YÖNELİMLERİNE GÖRE KİŞİSEL VE SOSYAL ERDEMLERİNDEKİ FARKLILIKLAR *

Elif Müzehher ULUER

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye
elifmuzehhersensoy@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-3190-4198

İbrahim KISAÇ

Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye
ikisac@pau.edu.tr
Orcid ID: 0000-0003-4261-1769

Makale Geliş Tarihi: 13/05/2024

Makale Kabul Tarihi: 10/06/2024

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Uluer, E. M. & Kısac, İ. (2024). Üniversite öğrencilerinin mesleki yönelimlerine göre kişisel ve sosyal erdemlerindeki farklılıklar. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(53), 1-19

Öz

Araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin sahip olduğu kişisel ve sosyal erdemlerinin mesleki yönelimlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu farklı fakültelerde öğrenimine devam eden 149 erkek, 385 kadın öğrenci olmak üzere toplamda 534 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın bağımsız değişkeni öğrencilerin mesleki yönelimlerini belirleyebilmek amacıyla fakülte tercihi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal erdemlerine ilişkin bilgiler Kişisel ve Sosyal Erdemler Ölçeği ile elde edilmiştir. Kişisel ve Sosyal Erdemler Ölçeği sekiz alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar affedicilik, sadakat, çevreye duyarlılık, kişisel haklara duyarlılık, objektif bakış açısına sahip olmak, sorumluluk sahibi olmak, çalışma azmine sahip olmak ve beden ve ruh sağlığına önem vermektir. Verilerin analizinde araştırmanın amacına uygun olarak tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin beden ve ruh sağlığına önem vermek, sadakat ve kişisel haklara duyarlılık düzeyleri puan ortalamalarının mesleki yönelimlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin toplam erdemlilik düzeyleri, affedicilik, çevreye duyarlılık, sorumluluk sahibi olmak, çalışma azmine sahip olmak ve objektif bakış açısına sahip olmak düzeyleri puan ortalamalarının ise öğrencilerin mesleki yönelimlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Araştırma bulgularına göre öğretmenlik mesleğine yönelim gösteren eğitim fakülteleri öğrencileri erdemliliğe diğer fakültelerde öğrenim görmekte olan öğrencilerden daha fazla önem

* -Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

- Bu çalışma, 07/10/2021 tarih ve E.185432 sayı ile Gazi Üniversitesi Etik Kurul'undan izin alınarak gerçekleştirilmiştir.

- Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan edilmemektedir.

vermektedir. Öğretmen, akademisyen, teknik eleman, muhasebeci, sigortacı gibi mesleklere yönelim gösteren eğitim, edebiyat ve İİBF öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerine göre çevreye daha duyarlı oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erdem, kişisel ve sosyal erdemler, mesleki yönelim, üniversite öğrencileri

DIFFERENCES IN PERSONAL AND SOCIAL VIRTUES OF UNIVERSITY STUDENTS ACCORDING TO THEIR PROFESSIONAL ORIENTATION

Abstract

The aim of the research is to determine whether the personal and social virtues of university students differ according to their professional orientation. The study group of the study consists of 534 university students, including 149 male and 385 female students who continue their education at different faculties. The independent variable of the research has been determined as faculty preference in order to determine the professional orientation of the students. Information about the personal and social virtues of university students, which is the dependent variable of the research, was obtained using the Personal and Social Virtues Scale. The Personal and Social Virtues Scale consists of eight sub-dimensions. These are forgiveness, loyalty, environmental sensitivity, sensitivity to personal rights, responsibility, determination to work, having an objective point of view and giving importance to physical and mental health. In the analysis of the data, one-way variance analysis was performed in accordance with the purpose of the research. As a result of the research, it was found that the average score of university students loyalty, sensitivity to personal rights, and giving importance to physical and mental health levels did not differ significantly according to their professional orientation. It was found that the total levels of university students virtue, forgiveness, environmental sensitivity, responsibility, determination to work and having an objective point of view significantly differed according to the students professional orientation. According to the research findings, the students of the faculties of education who are oriented towards the teaching profession attach more importance to virtuosity than the students of other faculties. It has been found that education, literature and economics and administrative sciences students who are oriented towards professions such as teachers, academicians, technical staff, accountants, insurers are more sensitive to the environment than other faculty students.

Keywords: *Virtue, personal and social virtues, professional orientation, university students*

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca toplumun ve toplumu meydana getiren ayrı ayrı bireylerin sosyal ve kişisel yaşantılarını düzen içerisinde tutacak ahlaki kurallara gereksinim duyulmuştur. Tüm bu kurallar bireylerin davranışlarını düzenleyecek doğru, yanlış, iyi, kötü gibi belirli ahlaki ölçütler içermektedir. Bireyin davranışlarının doğruluğuna ve yanlışlığına ilişkin esaslardan oluşan kurallar, prensipler ve öğretiler erdem kavramıyla açıklanmıştır. Erdem bireyde ahlaki düzeyde mükemmel bir davranış niyetini içinde barındıran bir kavramdır (Baumeister ve Exline, 1999). Erdem kavramını fazlalık ile eksiklik arasında orta yolu bulabilme becerisi olarak tanımlayan Aristoteles (2014) erdemini istemli yönüne ve akıl tarafından belirlenebilmesine vurgu yapmaktadır. McCullough ve Snyder'e (2000) göre ise erdem sürekli olarak bireyin topluma ve kendisine fayda sağlayacak biçimde düşünmesine ve davranmasına imkan tanıyan psikolojik bir süreçtir. Erdem kavramı değer kökenli bir kavramdır. Erdem bir değer ortaya çıkmasında bireyin belirli biçimde davranışlarda bulunma kapasitesi, yetisi ve yeterliliğidir (Kabakçı, 2016;

Özlem, 2002). Sandage ve Hill'e göre (2001) erdemler, ahlak ile sağlığı bütünleştirerek insanı gelişmeye sevk eder. İnsanın mükemmel denilebilecek niteliklerini ortaya çıkartır ve yaşam zorlukları karşısında dayanıklılığını sağlar. Erdemlerin ortaya çıkması ve bireylerin davranışlarında anlaşılabilmesi için kültürel bir bağlam ve toplumsal bir hayat gerekir. Ek olarak erdemler bireyin toplum içerisinde amaçları doğrultusunda anlamlı bir hayata erişmesine yardımcı olur (Sandage ve Hill, 2001). Bireyde erdemli davranışların ortaya çıkması bazı psikolojik ve bilgisel süreçleri gerektirmektedir. Bu süreçler belli bir davranışa erdemli niteliği kazandıracak benlik gelişimi, bilgi edinimi, bilinçlilik hali, niyet ve irade, vicdan, haz ve acı, özdenetim, alışkanlık, ihtiyaç, mizaç, huy ve tüm bunları çevreleyen karakter gibi bazı kavramlar ile açıklanmaktadır (Geyer ve Baumeister, 2013; Özasma, 2016). Bu nedenle bu psikolojik ve bilgisel süreçlerin anlaşılmasında öncelik olarak erdem ve karakter kavramı arasındaki ilişkiye değinilmesi gerekmektedir.

Erdem bireylerin iyilik şemsiyesi altındaki davranışlarına referans olan bir kavram olmakla birlikte, iyiye ve doğruya uygun olarak gerçekleştirilen davranışı ve bu davranışın süreklilik kazanıp karakterin bir parçası olması durumunu da beraberinde getirmektedir (Ayten, 2015). Erdemler ve karakter arasında güçlü bir bağlantı vardır. Karakter bir kişiyi diğerinden ayıran zihinsel veya ahlaki bir özellik anlamına gelmektedir (Park, 2009). Peterson ve Seligman (2004) bireysel düzeyde olumlu özelliklerin sınıflandırılması için karakter güçleri ve erdemler adı altında bir sistem oluşturmuştur. Bu sistem altı temel erdem (adalet, ölçülülük, bilgelik, insanîyet, cesaret ve aşkınlık) ve yirmi dört karakter gücünü (özgünlük, merak, öğrenme sevgisi, açık fikirlilik, affedicilik, alçakgönüllülük vb.) içermektedir. Karakter güçleri bireylerde erdemlerin gözlenmesini mümkün kılmaktadır. Örneğin ölçülülük erdemine affetme, alçakgönüllülük gibi karakter güçleriyle ulaşmak mümkündür. Genel olarak karakter güçlerinin de birer erdem olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir (Demirci, 2017; Fowers, 2009; Korkmaz, 2020; Martin, 2007; Park ve Peterson, 2005). Peterson ve Seligman'ın (2004) erdem sınıflamalarının yanı sıra felsefe ve psikoloji alanlarında geçmişten günümüze farklı erdem sınıflamaları da yapılmıştır (Aristoteles, 2014; Balay, 2011; Demirci, 2017; el-Farabi, 1997; el-Gazali, 1992; İbni Miskeveyh, 1983; Lashway, 1997; Spinoza; 1965). Bu çalışmada bireylerin kişisel ve sosyal yaşamlarını düzenleyen; kişilerarası ilişkilerini olumlu yönde etkileyen, sosyal uyumu mümkün kılan, bireyi dış dünyaya duyarlı hale getiren, kişisel yaşantısını düzenleyen, başarılı kılan ve hedeflerine ulaşmasına yardımcı olan sekiz erdem ele alınmıştır. Bunlar, affedicilik, sadakat, çevreye duyarlılık, kişisel haklara duyarlılık, sorumluluk sahibi olmak, çalışma azmine sahip olmak, objektif bakış açısına sahip olmak ve beden ve ruh sağlığına önem vermektir.

Birey ilk etkileşimi yaşadığı ailesinde karakter ve kişiliğinin temellerini atar. Yakın çevresinde, eğitim-öğretim hayatında, meslek hayatında kısacası yaşamı boyunca içerisinde bulunduğu her ortamda erdemlerini kazanır. Erdemler bireyin kendisiyle, çevresiyle olan ilişkilerini, ruhsal sağlığını ve yaşam biçimini belirlediği gibi erdemlerin bireyin mesleki yönelimlerinde de etkili olacağı düşünülmektedir. Çünkü meslek seçimi bireyin insan ilişkilerini yönetme biçimini, dünya görüşünü, değer yargılarını, günlük faaliyetlerini ve alışkanlıklarını belli bir şekilde sokan etkiye sahiptir (Kuzgun, 2000). Buna göre bireyin sahip olduğu veya kendisinde geliştirmeye yatkın olduğu erdemlerinin meslek tercihlerinde yönlendirici bir etkisinden söz etmek mümkündür.

Erdem kavramını bireyin kendine özgü niteliklerini gerçekleştirilmesi olarak görüp "bireyin kendi varlığına gösterdiği sorumluluk" ve "kendini gerçekleştirmek" olarak tanımlamak mümkündür (Fromm, 1999; Maslow, 1970). Meslek seçimi de bireyin yaşantısında başarılı ve mutlu olmasını ve böylelikle kendini gerçekleştirmesine etki edecek önemli durumlardan biridir

(Kepçeoğlu, 1994). Meslek tercihi bireyin diğer meslekler içinden en iyi yapabileceğine inandığı ve kendisine yeteri kadar doyum sağlayacağını düşündüğü bir mesleğe yönelmesidir (Kuzgun, 1986). Bireyin kendisine uygun bir mesleğe yönelebilmesi için, toplumun kendisine sağladığı eğitim olanaklarını ve meslekleri tanınmasının yanı sıra bireysel özelliklerinin de farkında olması gerekmektedir (Aydın, 2007). Bireyin seçeceği meslek açısından beden, zihnen, duygusal olarak ve karakter yönünden yeterli olgunluğa erişmiş olması beklenir (Özcan, 1985). Birey meslek seçimini yaparken onun zekâsı, ilgileri, yetenekleri, kişilik özellikleri ve benlik algılarını dikkate almaları gerekmektedir (Baykan, 1998). Çünkü her bireyin ilgi, yetenek, kişilik özellikleri ve benlik algıları yönünden farklılar göstermesi beklenir. Bu yönüyle kişiliğin bireyi çevresindekilerden farklı kılan nitelikler bütünü olduğu söylenebilir. Bireyler çevresine karşı kendi kişiliklerine göre davranışlarda bulunur ve uyum sağlar. Her birey kişilik özelliklerine göre farklı istek ve ihtiyaçlara sahiptir. Bu açıdan bakıldığında meslek tercihi ve kişilik yapısı arasında yakın bir ilişkiden söz edilebilir.

Bireyler kişiliklerine uygun meslek seçme eğilimi içerisindedirler. Bireyin meslek seçiminde dikkate alınması gereken bir diğer önemli kavram da benliktir. Kişinin kendine ait değerlendirmesi, nasıl davranması ve nelere yakınlaşıp nelerden kaçınması gerektiğine dair zihinsel süreçleri de bireyin benlik algısını oluşturmaktadır. Benlik algısı kişinin geleceğe yönelik düşünce ve planlarına da etki eder (Kulaksızoğlu, 2011). Bireyin meslek tercihleri kişiliklerinin bir uzantısıdır ve birey meslek seçimi yoluyla aslında kendini ifade ediyordur (Super, Starishevsky, Matlin ve Jordaan, 1963). Bu noktada mesleki benlik ortaya çıkmaktadır. Mesleki benlik kişinin ileriye yönelik planlarından, ihtiyaçlarından aile ve çevre beklentilerinden, dinsel ve ahlaki tutumlarından ve değerler sisteminden etkilenir (Kulaksızoğlu, 2011). Bireyin seçtiği meslek bir nevi onun yaşam üslubunu göstermektedir. Seçilen meslek birey için uğraş ve yönelimlerinin temel yönünü ve yaşamda onun için değerli olan alanları göstermektedir (Adler, 1997). Kişi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda başarı gösterdiği bir mesleğe yöneldiğinde kişilik ve karakter gelişiminin de kendi potansiyeli yönünde olması beklenir. Bireyin mesleki yönelimi de bu yönden, bireyin sahip olduğu kişisel ve sosyal yaşantısını düzenleyen erdemleri ile kuvvetli bir ilişki içerisinde olabilir.

Literatürde erdemlerin çeşitli boyutları ile mutluluk, öznel iyi oluş, sosyal görünüş kaygısı, cinsiyet, ebeveyn stilleri, yaşam doyum, özgünlük, depresyon, anksiyete ve din gibi kavramlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Aydın, 2018; Ayten, 2009; Blasco-Belled, Alsinet, Torrelles-Nadal ve Ros-Morante, 2018; Demirci, 2017; Korkmaz, 2020; Lian, You, Huang ve Yang, 2016; Liu ve Wang, 2021; Pedilla-Walker, Millett ve Memmott-Elison, 2020; Seki ve Dilmaç, 2015; Verhaeghen, 2021). Bu araştırmada ise bireylerin sahip olduğu kişisel ve sosyal erdemleriyle tercih edilen fakülteye göre mesleki yönelimleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın çalışma alanını fakülte tercihlerini yaparak mesleki yönelimlerini belirlemiş fakat meslek hayatına henüz atılmamış üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin sahip olduğu kişisel ve sosyal erdemlerinin mesleki yönelimlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda “Üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal erdemleri mesleki yönelimlerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma iki ya da daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçladığı için ilişkisel tarama modeline dayanmakta ve betimsel çalışma özellikleri

göstermektedir (Arslanoğlu, 2016; Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020). Araştırmada bağımlı değişken “kişisel ve sosyal erdemler” iken bağımsız değişken, öğrencilerin mesleki yönelimlerini belirleyebilmek için, “fakülte tercihi” olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Ankara’da, Gazi Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’nde farklı fakültelerde halen eğitimine devam eden ve araştırmacı tarafından rastgele seçilen üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunda toplam 534 öğrenci yer almaktadır. Tablo 1’de çalışma grubunun demografik özelliklerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler.

	Değişkenler	f	%
Cinsiyet	Kadın	385	72,1
	Erkek	149	27,9
Üniversite	Gazi Üniversitesi	176	33,0
	Ankara Üniversitesi	157	29,4
	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	201	37,6
Fakülteler	Mühendislik ve Teknoloji Fakülteleri	26	4,9
	Hukuk Fakültesi	62	11,6
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF)	109	20,4
	Edebiyat Fakültesi	89	16,7
	Eğitim Fakültesi	248	46,4
	Toplam	534	100

Çalışma grubundaki öğrencilerde mühendislik ve teknoloji fakültelerine devam eden öğrencilerin sayıları az olduğu için bu iki fakülte öğrenci sayıları birleştirilerek çalışmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin kişisel ve sosyal erdemlerini belirlemek amacıyla “Kişisel ve Sosyal Erdemler Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin fakülte tercihlerinin ve demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla ise “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Kişisel ve Sosyal Erdemler Ölçeği: Araştırmada öğrencilerin kişisel ve sosyal erdemlerine ilişkin veriler araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel ve Sosyal Erdemler Ölçeği ile elde edilmiştir. Ölçek geliştirme adımları ve ilkeleri çeşitli kaynaklar (Çarkçı, 2020; Çüm ve Koç, 2013; DeVellis, 2021; Erkuş, 2007; Karakoç ve Dönmez, 2014) göz önünde bulundurularak belirlenmiş olup ölçek geliştirme süreci bu ilke ve adımlara uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin hangi amaçla geliştirileceği belirlendikten sonra, ölçülecek değişkeninin kavramsal çerçevesi çizilmiştir. Nitel bir çalışma ile ölçülecek değişkene ilişkin uygun tepki kategorileri (maddeler) belirlenmiştir. Maddeler uzman değerlendirmelerine sunulmuş, önerilen düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Ön deneme uygulaması yapılarak ölçülmek istenilen değişkeni ölçmeye hizmet etmeyen maddeler elenmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik değerlerine ilişkin bilgi elde etmek amacıyla ana uygulama gerçekleştirilmiş olup ölçeğin açılımlı faktör analizi ve güvenirliğine ilişkin bilgiler

SPSS programı, faktör yapısının doğrulanması için ise Lisrel 8.72 programı kullanılmıştır. Son aşamada toplamda 35 maddeden oluşan 8 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçek 5'li Likert (1-Hiçbir Zaman, 5-Her Zaman) türünde bir ölçektir. Ölçeğin "affedicilik", "çevreye duyarlılık", "kişisel haklara duyarlılık", "sorumluluk sahibi olmak", "çalışma azmine sahip olmak", "sadakât", "objektif bakış açısına sahip olmak" ve "beden ve ruh sağlığına önem vermek" olmak üzere 8 alt boyutu mevcuttur. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı "affedicilik" alt boyutu için ,72, "sadakât" alt boyutu için ,74, "çevreye duyarlılık" alt boyutu için ,73, "kişisel haklara duyarlılık" alt boyutu için ,70, "sorumluluk sahibi olmak" alt boyutu için ,72, "çalışma azmine sahip olmak" alt boyutu için ,76, "objektif bakış açısına sahip olmak" alt boyutu için ,70 ve "beden ve ruh sağlığına önem vermek" alt boyutu için ,71 değerinde tespit edilmiştir. Ölçeğin tamamına ait Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ,81'dir. Ölçeğin geçerlik çalışması kapsamında yapı geçerliğine bakıldığına "affedicilik" alt boyutunun açıkladığı varyans %6,40, "sadakât" alt boyutunun açıkladığı varyans %7,44, "çevreye duyarlılık" alt boyutunun açıkladığı varyans %7,72, "kişisel haklara duyarlılık" alt boyutunun açıkladığı varyans %7,23, "sorumluluk sahibi olmak" alt boyutunun açıkladığı varyans %6,25, "çalışma azmine sahip olmak" alt boyutunun açıkladığı varyans %6,99, "objektif bakış açısına sahip olmak" alt boyutunun açıkladığı varyans %5,61 ve "beden ve ruh sağlığına önem vermek" alt boyutunun açıkladığı varyans %6,49 olarak bulunmuştur. Ölçekteki alt yapıların tümü ölçülen değişkene ilişkin varyansın %54,15'ini açıklamaktadır. Faktör yapısının farklı bir örneklem üzerinde doğruluğunu ortaya koymak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonucunda tespit edilen uyum indeksi değerleri kabul edilebilir değer aralıklarında olup sırasıyla $\chi^2/sd=3,16$ ($p=,000$); RMSEA=,052; GFI=,89; AGFI=,87; CFI=,91; SRMR=,058 bulunmuştur. Bu veriler "Kişisel ve Sosyal Erdemler Ölçeği"nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda öğrencilere yönelik demografik bilgilere ve araştırmanın bağımsız değişkenini oluşturan, öğrencilerin mesleki yönelimlerini belirleyebilmek amacıyla "fakülte tercihi" değişkenine ilişkin sorular içermektedir.

Uygulama ve Verilerin Analiz

Ölçme araçlarının uygulanması yüz yüze basılı formlar ve çevrim içi formlar aracılığıyla üniversite öğrencilerinin gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Verilerin ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Değişkenlere ilişkin verilerin normallik testi yapıldıktan ve verilerin normal dağılım gösterdiği (Kolmogorov-Smirnov Erdemlilik=0,060 $p>0,05$; Kolmogorov-Smirnov Fakülte Tercihi, Mühendislik ve Teknoloji Fakültesi=0,877, Hukuk Fakültesi=0,672, İİBF=0,155, Eğitim Fakültesi=0,324, Edebiyat Fakültesi=0,666 $p>0,05$) görüldükten sonra araştırmanın amacına uygun olarak tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde anlamlı çıkan durumlarda, hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu Tukey ve LSD testleriyle belirlenmiştir.

Bulgular

Fakülte Tercihlerine Göre Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Erdemlilik Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmada üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal erdemlilik düzeylerinin mesleki yönelimlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla fakülte tercihleri farklı öğrencilerin sayıları ve "Kişisel ve Sosyal Erdemler Ölçeği"nden aldıkları toplam erdemlilik puan ortalamaları, alt erdemlere ait ortalama puanları ve standart sapma değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Fakülte tercihlerine göre üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal erdemlilik düzeyleri puan ortalamaları ve standart sapma değerleri

	Fakülte	n	Ort.	Ss
Çevreye Duyarlılık	Mühendislik ve Teknoloji	26	16,84	4,43
	Hukuk	62	18,25	3,85
	İİBF	109	20,11	4,09
	Eğitim	248	19,93	3,28
	Edebiyat	89	20,17	3,30
	Toplam	534	19,66	3,68
Sadakat	Mühendislik ve Teknoloji	26	21,34	2,44
	Hukuk	62	20,98	2,42
	İİBF	109	21,48	2,53
	Eğitim	248	21,44	2,62
	Edebiyat	89	21,24	2,56
	Toplam	534	21,36	2,55
Kişisel Haklara Duyarlılık	Mühendislik ve Teknoloji	26	21,07	2,66
	Hukuk	62	20,85	3,30
	İİBF	109	20,97	3,18
	Eğitim	248	21,11	2,36
	Edebiyat	89	21,25	2,57
	Toplam	534	21,07	2,70
Çalışma Azmine Sahip Olmak	Mühendislik ve Teknoloji	26	13,11	3,05
	Hukuk	62	13,17	2,86
	İİBF	109	13,18	2,98
	Eğitim	248	14,04	2,52
	Edebiyat	89	13,97	2,93
	Toplam	534	13,70	2,70
Beden ve Ruh Sağlığına Önem Vermek	Mühendislik ve Teknoloji	26	12,34	2,95
	Hukuk	62	12,83	3,30
	İİBF	109	13,22	3,28
	Eğitim	248	12,93	2,56
	Edebiyat	89	13,10	2,72
	Toplam	534	12,98	2,95
Affedicilik	Mühendislik ve Teknoloji	26	12,65	3,59
	Hukuk	62	12,59	3,00
	İİBF	109	13,19	3,05
	Eğitim	248	13,75	3,11
	Edebiyat	89	13,11	3,24
	Toplam	534	13,34	3,15
Sorumluluk Sahibi Olmak	Mühendislik ve Teknoloji	26	15,38	2,41
	Hukuk	62	14,87	2,57
	İİBF	109	15,88	2,78
	Eğitim	248	15,90	2,45
	Edebiyat	89	16,04	2,49
	Toplam	534	15,77	2,55
Objektif Bakış Açısına Sahip Olmak	Mühendislik ve Teknoloji	26	11,07	2,01
	Hukuk	62	10,70	2,21
	İİBF	109	11,00	2,21
	Eğitim	248	10,31	1,94
	Edebiyat	89	10,32	2,17
	Toplam	534	10,53	2,09
Toplam Erdemlilik Düzeyi	Mühendislik ve Teknoloji	26	123,84	12,46
	Hukuk	62	124,29	12,94
	İİBF	109	129,05	13,85
	Eğitim	248	129,43	11,63
	Edebiyat	89	129,24	11,64
	Toplam	534	128,45	12,41

Tablo 2’de üniversite öğrencilerinin toplam erdemlilik ve alt erdemlerden aldıkları puan ortalamalarının fakülte tercihinin göre farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin “Toplam Erdemlilik” düzeyi puanlarında Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ortalama puanları 129,43 olarak, “Çevreye duyarlılık” düzeyi puanlarında Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin ortalama puanları 20,17 olarak, “Sadakat” düzeyi puanlarında İİBF öğrencilerinin ortalama puanları 21,48 olarak, “Kişisel haklara duyarlılık” düzeyi puanlarında Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin ortalama puanları 21,25 olarak, “Çalışma azmine sahip olmak” düzeyi puanlarında Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ortalama puanları 14,04 olarak, “Beden ve ruh sağlığına önem vermek” düzeyi puanlarında İİBF öğrencilerinin ortalama puanları 13,22 olarak, “Affedicilik” düzeyi puanlarında Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ortalama puanları 13,75 olarak, “Sorumluluk sahibi olmak” düzeyi puanlarında Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin ortalama puanları 16,04 olarak ve “Objektif bakış açısına sahip olmak” düzeyi puanlarında Mühendislik ve Teknoloji Fakültesi öğrencilerinin ortalama puanları 11,07 olarak diğer fakültelerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Ortalamalar arasındaki bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmış olup sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Fakülte tercihlerine göre üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal erdemlilik düzeylerine ait tek yönlü varyans analizi bulguları.

		KT	SD	KO	F Değeri	p
Çevreye Duyarlılık	Gruplar Arası	392,64	4	98,16		
	Grup İçi	6826,02	529	12,90	7,60	,000***
	Toplam	7218,66	533			
Sadakat	Gruplar Arası	13,37	4	3,34		
	Grup İçi	3477,86	529	6,57	,50	,729
	Toplam	3491,24	533			
Kişisel Haklara Duyarlılık	Gruplar Arası	7,50	4	1,87		
	Grup İçi	3906,35	529	7,38	,25	,907
	Toplam	3913,85	533			
Çalışma Azmine Sahip Olmak	Gruplar Arası	90,42	4	22,60		
	Grup İçi	4021,58	529	7,60	2,97	,019*
	Toplam	4112,00	533			
Beden ve Ruh Sağlığına Önem Vermek	Gruplar Arası	19,67	4	4,92		
	Grup İçi	4331,17	529	8,18	,60	,662
	Toplam	4350,84	533			
Affedicilik	Gruplar Arası	95,96	4	23,99		
	Grup İçi	5196,63	529	9,82	2,44	,046*
	Toplam	5292,59	533			
Sorumluluk Sahibi Olmak	Gruplar Arası	66,41	4	16,60		
	Grup İçi	3418,06	529	6,46	2,57	,037*
	Toplam	3484,48	533			
Objektif Bakış Açısına Sahip Olmak	Gruplar Arası	50,42	4	12,60		
	Grup İçi	2278,25	529	4,30	2,92	,021*
	Toplam	2328,67	533			
Toplam Erdemlilik Düzeyi	Gruplar Arası	1963,11	4	490,77		
	Grup İçi	80209,48	529	151,62	3,23	,012*
	Toplam	82172,59	533			

***:p<,001, *:p<,05

Tablo 3'e göre bulgular değerlendirildiğinde üniversite öğrencilerinin "Toplam Erdemlilik Düzeyi" ortalama puanlarının fakülte türüne göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir (F=3,23, p=,012). Alt erdemler açısından değerlendirildiğinde sırasıyla "Çevreye Duyarlılık" (F=7,60, p=,000), "Çalışma Azmine Sahip Olmak" (F=2,97, p=,019), "Affedicilik" (F=2,44, p=,046), "Sorumluluk Sahibi Olmak" (F=2,57, p=,037) ve "Objektif Bakış Açısına Sahip Olmak" (F=2,92, p=,021) ortalama puanlarının fakülte değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Ortalamalar arasındaki bu farklılıkların hangi fakülteler arasında olduğunu tespit etmek için Tukey testi ve Tukey testinin sonuç vermediği durumlarda da LSD testi yapılmıştır. Bulgular sırasıyla aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 3'e göre, analiz sonucunda üniversite öğrencilerinin "Sadakat" (F=,50, p=,729), "Kişisel Haklara Duyarlılık" (F=,25, p=,907) ve "Beden ve Ruh Sağlığına Önem Vermek" (F=,60, p=,662) alt erdemlerinin ortalama puanlarının fakülte türüne göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4: Fakülte tercihlerine göre üniversite öğrencilerinin "toplam erdemlilik düzeylerine" ilişkin "Tukey" testi sonuçları.

Ortalama	1	2	3	4	5
123,84	1. Mühendislik ve Teknoloji				
124,29	2. Hukuk				
129,05	3. İİBF				
129,43	4. Eğitim				
129,24	5. Edebiyat				

*:p<,05

Üniversite öğrencilerinin "Toplam Erdemlilik Düzeyi" ortalama puanlarının mühendislik ve teknoloji fakültelerindeki öğrencilerde 123,84, hukuk fakültesi öğrencilerinde 124,29, İİBF öğrencilerinde 129,05, eğitim fakültesi öğrencilerinde 129,43 ve edebiyat fakültesi öğrencilerinde 129,24 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin toplam erdemlilik düzeyi ortalama puanları arasındaki farkın hukuk fakültesi öğrencileri ile eğitim fakültesi öğrencileri arasında anlamlı olduğu görülmektedir (p<,05). Eğitim fakültesi öğrencilerinin toplam erdemlilik düzeyi ortalama puanları hukuk fakültesi öğrencilerinin ortalama puanlarından daha yüksektir.

Tablo 5: Fakülte tercihlerine göre üniversite öğrencilerinin "çevreye duyarlılık" düzeylerine ilişkin "LSD" testi sonuçları.

Ortalama	1	2	3	4	5
16,84	1. Mühendislik ve Teknoloji				
18,25	2. Hukuk				
20,11	3. İİBF				
19,93	4. Eğitim				
20,17	5. Edebiyat				

*:p<,05, **:p<,01, ***:p<,001

Üniversite öğrencilerinin "Çevreye Duyarlılık" ortalama puanlarının mühendislik ve teknoloji fakültelerindeki öğrencilerde 16,84, hukuk fakültesi öğrencilerinde 18,25, İİBF öğrencilerinde 20,11, eğitim fakültesi öğrencilerinde 19,93 ve edebiyat fakültesi öğrencilerinde 20,17 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin çevreye duyarlılık ortalama puanları arasındaki farkın mühendislik ve teknoloji fakültesi öğrencileri ile İİBF, eğitim ve edebiyat fakültesi öğrencileri

arasında anlamlı olduğu görülmektedir ($p<,001$). Ayrıca hukuk fakültesi öğrencileri ile İİBF, eğitim ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin de çevreye duyarlılık ortalama puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<,01$, $p<,05$). Edebiyat, eğitim ve İİBF öğrencilerinin çevreye duyarlılık düzeyi ortalama puanları mühendislik ve teknoloji fakültesi ve hukuk fakültesi öğrencilerinininkine göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 6: Fakülte tercihlerine göre üniversite öğrencilerinin “çalışma azmine sahip olmak” düzeylerine ilişkin “Tukey” testi sonuçları.

Ortalama	1	2	3	4	5
13,11	1.Mühendislik ve Teknoloji				
13,17	2. Hukuk				
13,18	3. İİBF				
14,04	4. Eğitim				
13,97	5. Edebiyat				

*: $p<,05$, **: $p<,01$

Üniversite öğrencilerinin “Çalışma Azmine Sahip Olmak” ortalama puanlarının mühendislik ve teknoloji fakültelerindeki öğrencilerde 13,11, hukuk fakültesi öğrencilerinde 13,17, İİBF öğrencilerinde 13,18, eğitim fakültesi öğrencilerinde 14,04 ve edebiyat fakültesi öğrencilerinde 13,97 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin çalışma azmine sahip olmak ortalama puanları arasındaki farkın hukuk fakültesi öğrencileri ile eğitim fakültesi öğrencileri arasında anlamlı olduğu görülmektedir. ($p<,05$). Ayrıca İİBF öğrencileri ile eğitim ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin de çalışma azmine sahip olmak ortalama puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<,01$, $p<,05$). Edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin çalışma azmine sahip olmak düzeyi ortalama puanları İİBF ve hukuk fakültesi öğrencilerinininkine göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 7: Fakülte tercihlerine göre üniversite öğrencilerinin “affedicilik” düzeylerine ilişkin “Tukey” testi sonuçları.

Ortalama	1	2	3	4	5
12,65	1.Mühendislik ve Teknoloji				
12,59	2. Hukuk				
13,19	3. İİBF				
13,75	4. Eğitim				
13,11	5. Edebiyat				

**: $p<,01$

Üniversite öğrencilerinin “Affedicilik” ortalama puanlarının mühendislik ve teknoloji fakültelerindeki öğrencilerde 12,65, hukuk fakültesi öğrencilerinde 12,59, İİBF öğrencilerinde 13,19, eğitim fakültesi öğrencilerinde 13,75 ve edebiyat fakültesi öğrencilerinde 13,11 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin affedicilik düzeyi ortalama puanları arasındaki farkın hukuk fakültesi öğrencileri ile eğitim fakültesi öğrencileri arasında anlamlı olduğu görülmektedir ($p<,05$). Eğitim fakültesi öğrencilerinin affedicilik düzeyi ortalama puanları hukuk fakültesi öğrencilerinin ortalama puanlarından daha yüksektir.

Tablo 8: Fakülte tercihlerine göre üniversite öğrencilerinin “sorumluluk sahibi olmak” düzeylerine ilişkin “Tukey” testi sonuçları.

Ortalama	1	2	3	4	5
15,38	1.Mühendislik ve Teknoloji				
14,87	2. Hukuk			,036*	,043*
15,88	3. İİBF				
15,90	4. Eğitim				
16,04	5. Edebiyat				

*:p<,05

Üniversite öğrencilerinin “Sorumluluk Sahibi Olmak” ortalama puanlarının mühendislik ve teknoloji fakültelerindeki öğrencilerde 15,38, hukuk fakültesi öğrencilerinde 14,87, İİBF öğrencilerinde 15,88, eğitim fakültesi öğrencilerinde 15,90 ve edebiyat fakültesi öğrencilerinde 16,04 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sorumluluk sahibi olmak düzeyi ortalama puanları arasındaki farkın hukuk fakültesi öğrencileri ile eğitim ve edebiyat fakültesi öğrencileri arasında anlamlı olduğu görülmektedir (p<,05). Eğitim ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin sorumluluk sahibi olmak düzeyi ortalama puanları hukuk fakültesi öğrencilerinin ortalama puanlarından daha yüksektir.

Tablo 9: Fakülte tercihlerine göre üniversite öğrencilerinin “objektif bakış açısına sahip olmak” düzeylerine ilişkin “Tukey” testi sonuçları.

Ortalama	1	2	3	4	5
11,07	1.Mühendislik ve Teknoloji				
10,70	2. Hukuk				
11,00	3. İİBF			,029*	
10,31	4. Eğitim				
10,32	5. Edebiyat				

*:p<,05

Üniversite öğrencilerinin “Objektif Bakış Açısına Sahip Olmak” ortalama puanlarının mühendislik ve teknoloji fakültelerindeki öğrencilerde 11,07, hukuk fakültesi öğrencilerinde 10,70, İİBF öğrencilerinde 11,00, eğitim fakültesi öğrencilerinde 10,31 ve edebiyat fakültesi öğrencilerinde 10,32 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin objektif bakış açısına sahip olmak düzeyi ortalama puanları arasındaki farkın İİBF öğrencileri ile eğitim fakültesi öğrencileri arasında anlamlı olduğu görülmektedir (p<,05). İİBF öğrencilerinin objektif bakış açısına sahip olmak düzeyi ortalama puanları eğitim fakültesi öğrencilerinin ortalama puanlarından daha yüksektir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada üniversite öğrencilerinin sahip olduğu kişisel ve sosyal erdemlerinin (affedicilik, sadakat, çevreye duyarlılık, kişisel haklara duyarlılık, sorumluluk sahibi olmak, çalışma azmine sahip olmak, objektif bakış açısına sahip olmak ve beden ve ruh sağlığına önem vermek) mesleki yönelimlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin Araştırma sonucunda sadakat, kişisel haklara duyarlılık ve beden ve ruh sağlığına önem vermek düzeyleri puan ortalamalarının mesleki yönelimlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin toplam erdemlilik düzeyleri, affedicilik, çevreye duyarlılık, sorumluluk sahibi olmak, çalışma azmine sahip olmak ve objektif bakış açısına sahip olmak düzeyleri puan ortalamalarının ise öğrencilerin

mesleki yönelimlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Eğitim fakültesi öğrencilerinin “toplam erdemlilik” düzeyleri hukuk fakültesi öğrencilerinin toplam erdemlilik düzeylerinden daha yüksektir. Eğitim, edebiyat ve İİBF öğrencilerinin “çevreye duyarlılık” düzeyleri mühendislik, teknoloji ve hukuk fakültesi öğrencilerinin çevreye duyarlılık düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Eğitim ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin “çalışma azmine sahip olmak” düzeyleri hukuk ve İİBF öğrencilerinin çalışma azmine sahip olmak düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim fakültesi öğrencilerinin “affedicilik” düzeyleri hukuk fakültesi öğrencilerinin affedicilik düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Eğitim ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin “sorumluluk sahibi olmak” düzeyleri hukuk fakültesi öğrencilerinin sorumluluk sahibi olmak düzeylerinden daha yüksektir. Son olarak İİBF öğrencilerinin “objektif bakış açısına sahip olmak” düzeyleri eğitim fakültesi öğrencilerinin objektif bakış açısına sahip olmak düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde farklı fakülte öğrencilerinin erdemlere sahip olma düzeylerinde değişiklikler olduğu görülmüştür. Araştırmada farklı meslek gruplarının farklı erdemleri gerektireceği ve ön planda tutacağı düşünülmüştür. Bazı erdemlerin ise her meslek grubunda benimsenmesinin gerekliliği yadsınmamalıdır. Örneğin hukuk fakültesi öğrencilerinin eğilim gösterdiği meslekler (avukat, savcılık, hâkim vb.) düşünüldüğünde diğer fakülte öğrencilerine göre kişisel haklara duyarlılıklarının daha yüksek olması beklenmiştir. İnsan yaşamına uygun, daha iyi bir çevre üretmeyi ve düzenlemeyi amaç edinen mühendislik ve teknoloji fakültesine devam eden öğrencilerin ise diğer fakültelerde öğrenim görmekte olan öğrencilere göre çevreye duyarlılık düzeylerinin daha fazla olması beklenmiştir. Fakat araştırma sonuçları beklenilen aksi sonuçlar göstermiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelim gösteren eğitim fakülteleri öğrencilerinin erdemliliğe diğer fakülte öğrencilerine göre daha fazla önem verdiği görülmüştür. Yine öğretmen, akademisyen, teknik eleman, muhasebeci, sigortacı vb. mesleklere yönelim gösteren eğitim, edebiyat ve İİBF öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerine göre çevreye daha duyarlı oldukları görülmüştür. Öğretmenlik, akademisyenlik gibi mesleklere eğilim gösteren eğitim ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerine göre çalışkanlığa ve sorumluluk almaya daha fazla önem verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlik, akademisyenlik mesleklerine yönelim gösteren eğitim fakültesi öğrencilerinin affedici olmaya; teknik eleman, muhasebeci, sigortacı vb. mesleklere eğilim gösteren İİBF öğrencilerinin ise objektif bakış açısına sahip olmaya diğer mesleklere yönelim gösteren öğrencilere göre daha fazla önem verdiklerini söylemek mümkündür.

Literatürde doğrudan erdemlerin çeşitli boyutlarının mesleki yönelimlere göre farklılıklarını inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat erdem kavramının kökenini oluşturan değer kavramı (Kabakçı, 2016) ile fakülte ve mesleki tercihler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar mevcuttur. Bu araştırmalarda farklı mesleki tercihler, fakülteler ve değer yargıları ele alınmıştır. Genel olarak bu alanda yapılmış araştırmalar da farklı meslek gruplarının farklı değer yargılarını ön planda tuttuğunu göstermektedir. Değerlerin belirli meslek alanlarına göre incelendiği bir çalışmada (Çalışkur, Demirhan ve Bozkurt, 2012) her gruptaki meslekler için farklı değerlerin önem arz ettiği, bazı değerlerin ise tüm meslek gruplarında ortak olduğu belirtilmiştir. Dürüstlük, aile güvenliği ve iç huzur değerleri tüm meslek alanlarında ortak görülen değerler olarak tespit edilmiştir. Mühendislik meslek grubundaki bireyler için; dürüstlük, aile güvenliği ve iç huzur, doktorluk meslek grubundaki bireyler için; iç huzur, mutluluk ve dürüstlük, psikolog mesleğinde çalışanlar için; dürüstlük, iç huzur ve bağımsızlık, serbest muhasebeci ve mali müşavirler için, aile güvenliği dürüstlük ve bağımsızlık değerlerinin ön planda tutulduğu tespit edilmiştir. Uygucu’un (2003) üniversite öğrencilerinin meslek seçiminde değerlerin rolünü

incelediği çalışmasında öğretmen ve akademisyen yetiştiren eğitim fakültesi öğrencileri ile meslek hayatına nitelikli insan yetiştiren İİBF öğrencilerinin değerlere önem verme düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Öğretmenlerin değer yönelimlerinin belirlenmeye çalışıldığı bir araştırmada ise (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000) öğretmenlerin en fazla evrenselcilik, güvenlik ve iyilikseverlik değerlerine önem verdikleri tespit edilmiştir. Meslek seçiminde değerlerin önemli bir rolü olduğunu vurgulayan Lamsa, Sakkinen ve Turjanmaa (2000) araştırmalarında öğrencilerin meslek tercihlerinde mantıklı, hırslı, sorumluluk sahibi, yardımseverlik gibi değer eğilimleri yüksek öğrencilerin işletme ve iktisat eğitimlerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Benzer bir çalışmada ise (Myry ve Helkama, 2001) teknik alan, işletme ve sosyal bilimler alanlarında öğrenim gören öğrencilerin değer öncelikleri bakımından farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. İşletme alanlarında öğrenim gören öğrencilerin güç ve başarıya, teknik alanlardada öğrenim gören öğrencilerin güvenliğe, sosyal bilim öğrencilerinin ise evrenselliğe, yardımseverliğe ve maneviyatçılığa daha fazla önem verdikleri tespit edilmiştir. Farklı fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin değer yargılarında farklılık olup olmadığının tespit edilmeye çalışıldığı bir araştırmada (Özden, 2007) mimarlık, hukuk ve İİBF öğrencilerinin estetik değer puanlarının mühendislik fakültesi öğrencilerine göre anlamlı olarak yüksek olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin değer düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelendiği bir çalışmada (Coşkun ve Yıldırım, 2009) ise sağlık yüksek okulu öğrencilerinin değer düzeylerinin fen/edebiyat fakültesi öğrencilerinin değer düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Thorpe ve Loo (2003) araştırmalarında hemşirelik yüksekokulu ile işletme bölümü öğrencilerinin değer profillerini incelemiş ve araştırma sonucunda hemşirelik bölümü öğrencilerinin sahip olduğu en önemli değerleri kişisel gelişim ve yardımseverlik olarak tespit etmiştir. Ayrıca hemşirelik bölümü öğrencilerinin işletme bölümü öğrencilerine göre özgecilik değerlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Literatürdeki bireylerin değer yargıları ile fakülte ve mesleki tercih değişkenleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalarda farklı değer türleri ve farklı fakülte ve mesleki tercihler ele alınmış olsa da genel olarak değerlerin mesleki yönelimlere göre farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Mesleki yönelimlerini belirlemiş bireylerin aldıkları eğitim içeriklerinin, iletişim içerisinde oldukları grupların, çalışma alanlarının ve sorumlu oldukları durumların farklılığı nedeniyle farklı ahlaki yargılar geliştirmeleri ve farklı ahlaki yargılara sahip olmaları beklenir. Aynı şekilde bazı karakter özelliklerinin ve sahip olunan ahlaki yargıların bireyi belirli mesleklere yönlendirmesi beklenir. Araştırma sonucu da bu durumu destekler nitelikte çıkmıştır. Yapılan bu araştırmanın farklı mesleki yönelimleri olan bireylerin sahip oldukları kişisel ve sosyal erdemlerin farkına varmaları ve meslek seçimlerinde bu erdemlerin önemli bir değişken olduğunu bilerek bilinçli tercihler yapabilmeleri konusunda öneri verdiği görülmektedir.

Bireylerin ahlaki yargılarındaki (değer sistemi, karakter, erdemler vb.) farklılıkları bilmek toplumun sosyal yapısının anlaşılmasını sağlamaktadır. Burada önemli olan bireylerin ilgilerinin, ihtiyaçlarının, algılamalarının, beklentilerinin ve davranışlarının anlaşılmasıdır. Bireylerin ilgileri, ihtiyaçları, beklentileri gibi konularda bilgi sahibi olmak, onları doğru alanda yetiştirme ve yönlendirme konusunda ebeveynlerin, öğretmenlerin, yöneticilerin vb. etkinliği açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan bu çalışma ve buna benzer yapılacak daha geniş kapsamlı çalışmalar ile eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılması, bireylerin kendilerine uygun mesleklere yönlendirilip yetiştirilmesi ve meslek alanlarına uygun eleman seçilebilmesi konularında ebeveynlere, eğitimcilere, yöneticilere vb. önemli bir kaynak olması beklenmektedir.

Kaynakça

- Aristoteles. (2014). *Nikomakhos'a etik*. (F. Akderin, Dü.) İstanbul: Say.
- Arslanoğlu, İ. (2016). *Bilimsel yöntem ve araştırma*. Ankara: Gazi.
- Aydın, D. (2007). Grup rehberliğinin lise 1. sınıf öğrencilerinin alan tercihlerinde gerçekçi davranmalarına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(1), 137-155.
- Aydın, M. (2018). Genç yetişkinlerde mutluluğun özgünlük ve kişisel erdemler açısından incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 1023-1030. doi:<http://dx.doi.org/10.18506/anemon.424118>
- Ayten, A. (2009). Affedicilik ve din: Affetme eğilimi ve dindarlıkla ilişkisi üzerine ampirik bir araştırma. *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37(2), 111-128.
- Ayten, A. (2015). *Erdeme dönüş psikoloji ve mutluluk yolu*. İstanbul : İz.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balay, R. (2011). The applicability of the moral virtues scale in higher education [Moral erdemler ölçeğinin yükseköğretimde uygulanabilirliği]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal of Educational Sciences Research*, 1(2), 99-118. <http://ebad-jesr.com/> adresinden alındı
- Baumeister, R. F., & Exline, J. J. (2001). Virtue, personality, and social relations: Self-control as the moral muscle. *Journal of Personality*, 67(6), 1165-1194. doi:DOI: 10.1111 / 1467-6494.00086
- Baykan, Ö. (1998). *Lise öğrencilerinin mesleki yönelimler ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Blasco-Belled, A., Alsinet, C., Torrelles-Nadal, C., & Ros-Morente, A. (2018). The study of character strengths and life satisfaction: A comparison between affective-component and cognitive-component traits. *Anuario de Psicología*, 48(3), 75-80. doi:<https://doi.org/10.1016/j.anpsic.2018.10.001>
- Coşkun, Y., & Yıldırım, A. (2009). Üniversite öğrencilerinin değer düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 311-328.
- Çüm, S., & Koç, N. (2013). Türkiye'de psikoloji ve eğitim bilimleri dergilerinde yayımlanan ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının incelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 12(24), 115-135.
- Çalışkur, A., Demirhan, A., & Bozkurt, S. (2012). Değerlerin belirli meslek alanları ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 219-236.
- Çarkcı, J. (2020). *Sosyal bilimlerde ölçek geliştirme kılavuzu*. İstanbul: Çizgi.

- Demirci , İ. (2017). *Huzurlu ve mutlu yaşamın değerler ve karakter güçleri bağlamında karma bir araştırmayla incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- DeVellis, R. F. (2021). *Ölçek geliştirme kuram ve uygulamalar*. (T. Totan, Çev.) Ankara: Nobel.
- el-Farabi, E. Z. (1997). *ideal devlet/el-medinetü'l-fazıla*. (A. Arslan, Dü.) Ankara: Vadi.
- el-Gazali, E. H. (1992). *İhya-u ulumu'd-din*. (A. Serdaroğlu, Dü.) İstanbul: Bedir.
- Erkuş, A. (2007). Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 13(40), 17-25.
- Fowers, B. J. (2009). Virtue ethics. İçinde S. J. Lopez, *The encyclopedia of positive psychology* (Cilt 2, s. 1011-1016). Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
- Fromm, E. (1994). *Erdem ve mutluluk*. (A. Yörükân, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Geyer, L. A., & Baumeister, R. F. (2013). Din, Ahlak ve Öz-Denetim Değerler, Erdemler ve Kötü Alışkanlıklar. İçinde R. F. Paloutzian, & C. L. Park , *Din ve Maneviyat Psikolojisi Yeni Yaklaşımlar ve Uygulama Alanları* (s. 241-191). Ankara: Phoenix.
- İbni Miskeveyh. (1983). *Ahlaki olgunlaştırma*. (A. Şener, C. Tunç, & İ. Kayaoğlu, Dü) Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Kabakçı, Ö. F. (2016). Karakter güçleri ve erdemli oluş: Güçlü yanlara-dayalı psikolojik danışma ve değerler eğitimine yeni bir yaklaşım. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(45), 25-40. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/42745/515925> adresinden alındı
- Karakoç, F. Y., & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*(40), 39-49.
- Kepçeoğlu, M. (1994). *mesleki yönelim envanteri el kitabı*. Ankara: 7.
- Korkmaz, S. (2020). Ölçülülük ve aşkınlık erdemi: Affetme, alçakgönüllülük ve dindarlık ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(1), 240-252. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1174126> adresinden alındı
- Kuşdil, E., & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Kuzgun, Y. (1986). *Mesleki rehberlik gereksinmesi, uygulamalar ve sorunlar*. Eğitimde psikolojik hizmetler ve sorunlar. Ankara: Ted.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı kuramlar uygulamalar*. Ankara : Nobel.

- Lamsa, A., Sakkinen, A., & Turjanmaa, P. (2000). Values and their change during the business education- a gender perspective. *International Journal of Value-Based Management*, 13, 203-213.
- Lashway, L. (1997). Ethical leadership. İçinde S. C. Smith, & P. K. Piele, *School leadership handbook for excellenge* (s. 103-130). University of Oregon.
- Lian, L., You, X., Huang, J., & Yang, R. (2016). Who overuses Smartphones? Roles of virtues and parenting style in Smartphone addiction among Chinese college students. *Computers in Human Behavior*, 65, 92-99. doi:https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.08.027
- Liu, Q., & Wang, Z. (2021). Associations between parental emotional warmth, parental attachment, peer attachment, and adolescents' character strengths. *Children and Youth Services Review*, 120, 1-9. doi:https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105765
- Martin, M. W. (2007). Happiness and virtue in positive psychology. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 37(1), 89-103. doi:https://doi.org/10.1111/j.1468-5914.2007.00322.x
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper&Row .
- McCullough, M. E., & Snyder, C. R. (2000). Classical source of human strength: Revisiting an old home and building a new one. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(1), 1-10. doi:https://doi.org/10.1521/jscp.2000.19.1.1
- Myyry, L., & Helkama, K. (2001). Universty students' value priorities and emotional empathy. *Educational Psychology*, 21(1), 25-40.
- Özasma, H. İ. (2016). *Pozitif Psikoloji ve İslam Düşünürlerinde Erdemler*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özcan, A. O. (1985). *Ülkemiz için isabetli olabilecek bir mesleğe yöneltme denemesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Özden, M. S. (2007). *20-24 Yaş arası üniversite öğrencilerinin ve nevrotik öğrencilerin değerler açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özlem , D. (2002). *Kavramlar ve tarihleri*. İstanbul: İnkılap.
- Padilla-Walker, L. M., Millett, M. A., & Memmott-Elison, M. K. (2020). Can helping others strengthen teens? Character strengths as mediators between prosocial behavior and adolescents' internalizing symptoms. *Journal of Adolescence*, 79, 70-80. doi:https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2020.01.001
- Park, N. (2009). Character strengths (VIA). İçinde S. J. Lopez, *The encyclopedia of positive psychology* (s. 135-141). Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
- Park, N., & Peterson, C. (2008). Positive psychology and character strengths: Application to strengths-based school counseling. *Professional School Counseling*, 12(2), 85-92. doi:10.5330/PSC.n.2010-12.85

- Peterson, C., & Seligman, M. E. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. New York: Oxford University.
- Sandage, S. J., & Hill, P. C. (2001). The virtues of positive psychology: The rapprochement and challenges of an affirmative postmodern perspective. *Journal for the theory of social behaviour*, 31(3), 241-260. doi:10.1111 / 1468-5914.00157
- Seki, T., & Dilmaç, B. (2015). Ergenlerin sahip oldukları değerler ile öznel iyi oluş ve sosyal görünüş kaygı düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkiler: Bir model önerisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(179), 57-67. doi:10.15390/EB.2015.3663
- Spinoza, B. (1965). *Etika*. (H. Z. Ülken, Dü.) İstanbul: Milli Eğitim Basınevi.
- Super, D. E., Starishevsky, R., Matlin, N., & Jordaan, J. P. (1963). *Career development: Self concept theory. Essays in vocational development*. New York: Teachers College, Columbia University.
- Thorpe, K., & Loo, R. (2003). The values profile of nursing undergraduate students: implications for education and professional development. *Journal of Nursing Education*, 42(2), 83-90.
- Uyguç, N. (2003). Cinsiyet, bireysel değerler ve meslek seçimi. *D.E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi*, 18(1), 93-103.
- Verhaeghen, P. (2021). There is virtue in mindfulness: The relationship between the mindfulness manifold, virtues, and eudemonic wellbeing. *Personality and Individual Differences*, 176, 1-8. doi:https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110767

Extended Abstract

Introduction

The rules, principles and teachings consisting of the principles related to the correctness and incorrectness of an individual's behavior are explained by the concept of virtue. Virtue is a concept that contains the intention of a perfect behavior on a moral level in an individual (Baumeister and Exline, 1999). According to McCullough and Snyder (2000), virtue is a psychological process that allows an individual to constantly think and behave in a way that benefits himself and society. The concept of virtue is a value-based concept. Virtue is the capacity, ability and competence of an individual to behave in a certain way in the emergence of a value (Kabakçı, 2016; Özlem, 2002). The emergence of virtuous behaviors in an individual requires some psychological and informational processes. These processes are explained by some concepts such as self-development, knowledge acquisition, state of consciousness, intention Jun will, conscience, pleasure and pain, self-control, habit, need, temperament and character that will give a certain behavior a virtuous quality (Geyer and Baumeister, 2013; Özasma, 2016).

Virtue is a concept that refers to the behavior of individuals under the umbrella of goodness. It also brings with it the behavior performed in accordance with what is good and correct, and the condition that this behavior gains continuity and becomes part of the character

(Ayten, 2015). Character means a mental or moral trait that distinguishes one person from another (Park, 2009). In addition to Peterson and Seligman's (2004) virtue classifications, different virtue classifications have been made from past to present in the fields of philosophy and psychology (Aristoteles, 2014; Balay, 2011; Demirci, 2017; el-Farabi, 1997; el-Gazali, 1992; İbni Miskeveyh, 1983; Lashway, 1997; Spinoza; 1965). In this study, eight virtues that regulate the personal and social lives of individuals; positively affect their interpersonal relationships, make social harmony possible, make the individual sensitive to the outside world, regulate his personal life, make him successful and help him achieve his goals are discussed. These are forgiveness, loyalty, environmental sensitivity, sensitivity to personal rights, responsibility, determination to work, having an objective point of view and giving importance to physical and mental health.

The individual lays the foundations of his character and personality in the family where he experiences the first interaction. An individual acquires virtues in his/her close environment, in educational life, in professional life, in short, in every environment he/she is in throughout his/her life. Virtues determine an individual's relationships with himself, his environment, mental health, and lifestyle. At the same time, it is thought that the virtues will also be effective in the professional orientations of the individual. Because the choice of profession has effects that change the way an individual manages human relationships, worldview, value judgments, daily activities, and habits into a certain form (Kuzgun, 2000).

The concept of virtue can be seen as the realization of the individual's unique qualities. At the same time, it is possible to define it as "the responsibility that an individual shows to his own existence" and "self-realization" (Fromm, 1999; Maslow, 1970). Choosing a profession is one of the most important events that will affect an individual's success and happiness in life and thus self-realization (Kepçeoğlu, 1994). Career choice is the orientation of a person to a profession that he believes he can do best among other professions and that he thinks will provide him with enough satisfaction (Kuzgun, 1986). When an individual chooses a profession in which he shows interest, skills and success, personality and character development will also be in the direction of his own potential. In this respect, the professional orientation of the individual will be in a strong relationship with the virtues that regulate the personal and social life of the individual.

The study area of the research is composed of university students who have determined their professional orientation by making faculty preferences but have not yet entered professional life. The aim of the research is to determine whether the personal and social virtues of university students differ according to their professional orientation. In line with this aim, an answer to the following research question has been sought:

Do "the personal and social virtues of university students differ significantly according to their professional orientation?"

Method

The research shows a descriptive study feature based on the relational screening model. In the research, the dependent variable was determined as "personal and social virtues" while the independent variable was determined as "faculty preference" to determine the professional orientation of the students.

The study group of the research consists of university students randomly selected by the researcher who are studying at different faculties of Gazi University, Ankara Hacı Bayram Veli University and Ankara University in Ankara during the 2022-2023 academic year. There are a total of 534 students in the study group, including 385 women and 149 men. The faculties

involved in the research are engineering and technology, law, economics and administrative sciences, literature, and education faculties.

In the collection of data in the research, the “Personal and Social Virtues Scale” was used to determine the personal and social virtues of the students. To determine the faculty preferences and demographic characteristics of the students, the “Personal Information Form” was used.

Findings

As a result of the research, it was found that the average score of university students “loyalty, sensitivity to personal rights, and giving importance to physical and mental health levels” did not differ significantly according to their professional orientation ($p>,05$). It was found that the average score of university students “total levels of virtue, forgiveness, environmental sensitivity, responsibility, determination to work and having an objective point of view” significantly differed according to the students professional orientation ($p<,05$).

The “total virtuosity” levels of the students of the faculty of education are higher than the total virtuosity levels of the students of the faculty of law. The “environmental sensitivity” levels of the students of the faculty of education, literature and economics and administrative sciences were found to be higher than the environmental sensitivity levels of the students of the faculty of engineering, technology, and law. It has been found that the levels of students of the faculty of education and letters to have the “determination to work” are higher than the levels of students of the faculty of law and economics and administrative sciences to have the determination to work. It was found that the “forgiveness” levels of the students of the faculty of education were higher than the forgiveness levels of the students of the faculty of law. The levels of “responsibility” of the students of the faculty of education and literature are higher than the levels of having responsibility of the students of the faculty of law. Finally, it was found that the “having an objective point of view” levels of the students of the faculty of economics and administrative sciences were higher than the having an objective point of view levels of the students of the faculty of education.